

DATOS IDENTIFICATIVOS								
Asignatura	Avaliación e Diagnost. da Linguaxe, a Fala e a Voz						Código	652911201
Titulación	DIPLOMADO EN LOGOPEDIA						Ciclo	1º e 2º Ciclo
Créditos, tipo e calendario	Cr. totais	Cr. teóricos	Cr. prácticos	Tipo	Curso	Periodo		
	5	3.5	1.5	Troncal	Segundo	Anual		
Idioma								
Departamento	Psicoloxía							
Coordinador/a	Duran Bouza, Montserrat				Correo electrónico	mduran@udc.es		
Profesores/as	Duran Bouza, Montserrat					mduran@udc.es		
Web								
Descrición / contextualización	Esta asignatura pretende que los estudiantes conozcan el proceso de evaluación y diagnóstico, así como de identificar y decidir sobre los criterios que deben guiar este proceso. Puesto que en la evaluación del lenguaje el abordaje es multidisciplinar; deberán conocer los instrumentos y técnicas a emplear, pero también disponer de información básica acerca de las empleadas por otros profesionales. Para que los alumnos se familiaricen con algunos de estos procedimientos las clases teóricas se complementarán con una serie de clases prácticas.							

COMPETENCIAS DA TITULACIÓN		
TipoA	Código	Específicas
	A1	Coñecer a anatomía e a fisioloxía dos órganos da fala, da audición, da voz e da deglución.
	A2	Coñecer a neuroloxía e neuropsicoloxía da linguaxe.
	A3	Coñecer as diferentes etapas evolutivas do ser humano.
	A4	Coñecer o desenvolvemento e o uso da linguaxe e doutros sistemas comunicativos.
	A5	Coñecer os trastornos da comunicación: linguaxe, fala, audición, voz e as funcións orais non verbais.
	A6	Coñecer as bases da física acústica.
	A7	Coñecer a dimensión psicosocial da comunicación.
	A8	Coñecer a terminoloxía propia do método científico.
	A9	Coñecer a profesión e o estatus legal do/a logopeda.
	A10	Coñecer os principios, as funcións e os procedementos da intervención logopédica.
	A11	Coñecer os fundamentos educativos e da aprendizaxe que dan soporte ás técnicas de intervención logopédica.
	A12	Coñecer os fundamentos lingüísticos que dan soporte ás técnicas de intervención logopédica.
	A13	Coñecer os procesos psicolingüísticos e outros procesos psicolóxicos básicos que dan soporte ás técnicas de intervención logopédica.
	A14	Coñecer as técnicas e os instrumentos de avaliación e diagnóstico en logopedia.
	A15	Deseñar, implementar e avaliar accións de prevención dos trastornos da comunicación: linguaxe, fala, audición, voz e as funcións orais non verbais.
	A16	Explorar, avaliar e diagnosticar, no seu caso, os trastornos da comunicación e establecer un prognóstico.
	A17	Participar no proceso de avaliación e de diagnóstico pluridisciplinar de trastornos que afectan á comunicación.
	A18	Usar as técnicas e os instrumentos de exploración propios da profesión e rexistrar, sintetizar e interpretar os datos contribuídos e integralos no conxunto da información.
	A19	Dominar a terminoloxía que lles permita interactuar eficazmente con outros profesionais.
	A20	Coñecer os límites das súas competencias e saber identificar cando é necesario un tratamento interdisciplinar.
	A21	Coñecer, seleccionar, facilitar e intervir con sistemas alternativos e aumentativos da comunicación adaptados as condicións físicas, psicolóxicas e sociais dos seus pacientes, así como o deseño e o uso de prótese e axudas.
	A22	Adaptar a súa actuación ás diferentes etapas evolutivas do individuo e as características físicas, psicolóxicas e sociais.
	A23	Establecer os obxectivos e as etapas dos tratamentos que aplica.
	A24	Explicar e argumentar o tratamento seleccionado.
	A25	Aplicar os tratamentos logopédicos cos métodos, coas técnicas e cos recursos máis eficaces e

- adequados.
- A26 Avaliar a propia intervención profesional para optimizala.
 - A27 Asesorar as familias e o contorno social das persoas usuarias, favorecendo a súa participación e a súa colaboración no tratamento logopédico.
 - A28 Comunicar de xeito oral e escrito as súas observacións e conclusións ao paciente, aos seus familiares e ao resto de profesionais que interveñen na súa atención, adaptándose ás características do contorno.
 - A29 Elaborar informes de exploración e de diagnóstico, de seguimento, de finalización e de derivación.
 - A30 Ser capaz de traballar no contorno escolar, asistencial e sanitario.
 - A31 Coñecer e asesorar na elaboración e na execución de políticas de atención e educación sobre temas relacionados coa Logopedia.
 - A32 Mellorar as habilidades comunicativas na poboación xeral.
 - A33 Comprender, valorar e incorporar á praxe profesional as producións científicas que sustentan o desenvolvemento profesional do/a logopeda.
 - A34 Presentar unha adecuada produción da fala, unha estruturación da linguaxe e unha calidade da voz.
 - A35 Redactar de forma apropiada informes e outros documentos profesionais.
 - A36 Comunicarse correctamente nas linguas oficiais propias da comunidade autónoma en que exerza a profesión.

TipoB	Código	Transversais
-------	--------	--------------

B1	Aprender a aprender.
B2	Resolver problemas de forma efectiva.
B3	Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo.
B4	Traballar de forma autónoma con iniciativa.
B5	Traballar de forma colaborativa.
B6	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.
B7	Comunicarse de maneira efectiva nun entorno de traballo.
B8	Capacidade de observar e de escoitar de forma activa.
B9	Capacidade para motivarse e procurar a calidade na actuación profesional.
B10	Capacidade de tomar decisións, asumindo a responsabilidade.
B11	Traballar en equipo e, no seu caso, de forma interdisciplinaria.
B12	Ter compromiso ético.
B13	Ser creativo no exercicio da profesión.
B14	Tomar decisións con autonomía e responsabilidade.
B15	Destreza e empatía nas relacións interpersoais.
B16	Capacidade de organizar e planificar.
B17	Capacidade de se adaptar aos cambios.
B18	Resolver problemas.
B19	Razoar de forma crítica.
B20	Capacidade de análise e síntese.
B21	Aprender autonomamente, e motivarse para facelo de forma continuada.
B22	Coñecer e manexar as novas tecnoloxías da comunicación e da información.
B23	Ter iniciativa e espírito emprendedor.
B24	Acceso, selección e xestión das fontes de información relevantes para a práctica profesional.
B25	Apreciar as distintas manifestacións da diversidade.
B26	Saber expresarse en público.
B27	Pór en valor a súa profesión no contorno en que se desenvolve o seu traballo.
B28	Adoptar unha actitude positiva e paciente.

TipoC	Código	Nucleares
-------	--------	-----------

C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C2	Dominar a expresión e a comprensión de forma oral e escrita dun idioma estranxeiro.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións

basadas no coñecemento e orientadas ao ben común.

- C5 Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.
- C6 Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
- C7 Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
- C8 Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

COMPETENCIAS DA MATERIA			
Competencia	Tipoloxía	A	B C
Participar e coñecer que a avaliación da linguaxe e multidisciplinar;	saber	A14	
	facer	A15	
		A16	
		A17	
Conocer los procesos y métodos de evaluación y diagnóstico de los principales problemas de la comunicación humana	saber	A8	
		A10	
		A13	
		A14	
		A15	

CONTIDOS	
Temas	Subtemas
I. PRINCIPIOS E INSTRUMENTOS GENERALES DE EVALUACIÓN CONDUCTUAL	
TEMA 1. Consideraciones generales acerca del proceso de evaluación y diagnóstico	Concepto de evaluación. Objetivos generales de la evaluación. Evaluación vs diagnóstico. Modelos de evaluación del lenguaje. Objetivos generales de la evaluación del lenguaje.
Tema 2. Técnicas de recogida de datos: Historia clínica y entrevista conductual	Definición y contenido de la historia clínica. Definición y contenido de la entrevista. Técnicas de entrevista. Habilidades para fomentar una relación de colaboración en el proceso de recogida de datos. Utilidad de las técnicas de recogida de datos
Tema 3. La observación de conductas como técnica de recogida de datos: Procedimientos de registro	Cómo desarrollar el método de observación. Fiabilidad de los registros. Problemas metodológicos
Tema 4. Los autoinformes.	Definición de autoinforme. Casos de variables consideradas en los autoinformes. Tipos de autoinforme. Fuentes de error en los autoinformes. Condiciones que mejoran la exactitud de los autoinformes.
Tema 5. Evaluación y diagnóstico de la dislalia	Concepto de tartamudez. Indicadores de evolución negativa y cronificación. Criterios para diferenciar las disfluencias normales de la tartamudez establecida. Evaluación diagnóstica de la tartamudez infantil. Evaluación funcional. Toma de decisiones acerca de la intervención sobre la tartamudez.
II. EVALUACIÓN ESPECÍFICA DEL LENGUAJE, HABLA Y VOZ	
Tema 6. Tema 6. Principales técnicas de evaluación en los trastornos de la articulación	Definición y evaluación de la dislalia funcional desde el enfoque clásico. Surgimiento del enfoque fonológico: características y orientaciones principales. Evaluación de las dificultades fonológicas. Métodos de evaluación empleados en las disartrias. Evaluación de las disglotias
Tema 7. Evaluación del lenguaje oral. Principales procedimientos de evaluación del desarrollo del lenguaje	Recogida de una muestra de habla. Selección de los enunciados. Análisis fonológico, morfosintáctico y pragamático del contenido de la muestra. Pruebas generales de evaluación del desarrollo del lenguaje (PLON, BLOC, ELCE, etc.). Pruebas específicas: Peabody, EPLA, Escalas Batell, etc)
Tema 8. Evaluación de la discapacidad intelectual	Definiciones de discapacidad intelectual y criterios para el diagnóstico. Modelos explicativos de la discapacidad intelectual. Evaluación de la discapacidad intelectual.
Tema 9. Evaluación del desarrollo psicolingüístico en los niños con síndrome de Down	Factores relacionados con los trastornos del lenguaje en los niños con síndrome de Down. Evaluación del lenguaje en el síndrome de Down.
Tema 10. Evaluación del deterioro del lenguaje: La afasia	Objetivos de la evaluación y tipo de pruebas desde el enfoque clásico. Tipos de trastornos afásicos desde la aproximación cognitiva. Características y procedimientos de evaluación cognitiva.
Tema 11. Procedimientos	Voz normal versus voz disfónica. La evaluación perceptual de la voz. La

psicofisiológicos: Evaluación de las disfonías

Tema 12. Evaluación neuropsicológica en logopedia

III. PRÁCTICAS

evaluación instrumental de la voz.

Procedimientos, baterías y tests.

- Manejo de la entrevista conductual
- Construcción de sistemas de registro para la observación de conductas, empleo de los mismos y cálculo de la fiabilidad de las observaciones
- Elaboración de auto-registros de cara a la obtención de información tras la presentación de varios casos clínicos. Además de utilización de diversos cuestionarios, inventarios y escalas de cara a valorar las características de los mismos, así como las posibles diferencias y similitudes
- Elaboración de un protocolo de evaluación de la tartamudez
- Empleo de registros psicofisiológicos para la evaluación de la actividad electromiográfica de los músculos faciales y laríngeos

PRÁCTICAS

METODOLOGÍAS

	Descripción
Sesión maxistral	O profesor presentará aos estudantes un resumo esquematizado do contido central dos temas do programa. No caso das prácticas explicará en qué consisten as técnicas e procedementos que o estudante terá que seguir nos traballos prácticos tutelados.
Estudo de casos	Faráse unha presentación de ao menos tres casos clínicos que os estudantes deberán analizar e tratar de planificar o proceso de avaliación indicando os instrumentos mais apropiados para cada caso
Presentación oral	Os estudantes deberán facer unha breve presentación oral (en torno a 15-20min) do proceso de avaliación y diagnóstico seguido no caso elexido no obradoiro
Proba obxectiva	A avaliación da materia realizarase mediante un exame parcial e un exame final. Nembargantes, a superación do curso implica a entrega do traballo práctico antes mencionado e das sínteses das lecturas e dos casos clínicos
Traballos tutelados	Tras una breve presentación oral facilitaráselle aos alumnos material para lectura acerca de procedementos de avaliación do linguaxe, os alumnos deberán elexir algún para o seu manexo e aplicación e a presentación dun breve informe. Fixaránse sesións para tratar de resolver as dúbidas que poidan xurdir no proceso

PLANIFICACIÓN

	Implica atención personalizada	Computa na avaliación	A Horas presenciais A	F Factor estimado de horas non presenciais C	B Horas non presenciais / traballo autónomo D	C (A+B) Horas totais (A+B+D) E
Estudo de casos	☒	☐	3	1	3	6
Presentación oral	☐	☒	2	2	4	6
Proba obxectiva	☐	☒	2	2	4	6
Sesión maxistral	☐	☐	20	1.5	30	50
Traballos tutelados	☒	☒	20	1.5	30	50
Atención personalizada	☒	☐	7	0	0	7

ATENCIÓN PERSONALIZADA

	Descrición
Estudo de casos	Cada estudante terá que realizar ao menos tres titorías planificadas obrigatorias nas que poderá presentar as súas dúbidas sobre a materia, o estado dos traballos e lecturas previstos e as dificultades xerais que está tendo no seguimento da materia. Estas titorías obrigatorias poderán ser individuais ou en pequeno grupo e serán complementarias coas titorias baixo demanda que se poidan producir ao longo do curso.
Traballos tutelados	
Atención personalizada	

AVALIACIÓN

	Descrición	Cualificación
Presentación oral	Ata medio punto na calificación sempre que se teña superado a proba obxectiva	5
Proba obxectiva	E necesario superar unha proba obxectiva tipo test ao rematar o cuatrimestre. Esta proba será de tres alternativas e cada dous erros anulan unha resposta correcta. E imprescindible superar a proba para superar a asignatura	70
Traballos tutelados	Ata dous puntos e medio na calificación sempre que se teña superado a proba obxectiva	25

FONTES DE INFORMACIÓN

Bibliografía básica	<p>Acosta, V. M., León, S. y Ramos, V. (1998). Dificultades del habla infantil: Un enfoque clínico. Málaga: Aljibe.</p> <p>Acosta, V. M. (Dir.) (1996). La evaluación del lenguaje. Teoría y práctica del proceso de evaluación de la conducta lingüística. Málaga: Aljibe</p> <p>Berko, J. y Bernstein, N. (1999). Psicolingüística (20 edición). Madrid: McGraw</p> <p>Cohen, R.J. y Serdlik, M.E. (2001). Pruebas y evaluación psicológicas (40 edición). México: McGraw-Hill.</p> <p>Fernández, S. y López-Higes, R. (2005). Guía de intervención logopédica en las afasias. Madrid: Síntesis.</p> <p>Fernández-Ballesteros, R. (2001). Introducción a la evaluación psicológica (Vol. I y II). Madrid: Pirámide.</p> <p>González, M. J. (1993). Dificultades fonológicas: Evaluación y tratamiento. Valencia: Promolibro.</p> <p>Martorell, M. C. y González, R. (1997). Entrevista y consejo psicológico. Madrid: Síntesis.</p> <p>Mendoza, E. (2001). Trastorno específico del lenguaje (TEL). Madrid: Pirámide.</p> <p>Monge, R. (2000). Disfemias en la práctica clínica. Barcelona: Isep.</p> <p>Villegas, F. (2003). Manual de logopedia. Evaluación e intervención de las dificultades fonológicas. Madrid: Pirámide</p> <p>Peña-Casanova, J. (1994). Manual de logopedia (20 edición). Barcelona: Masson.</p> <p>Perelló, J. (1996). Evaluación de la voz, lenguaje y audición. Barcelona: Lebón.</p> <p>Puyuelo, M., Rondal, J.A. y Wiig, E. (2000). Evaluación del lenguaje. Barcelona: Masson.</p> <p>Rondal, J.A. (1999). El desarrollo del lenguaje. Barcelona: Isep.</p>
Bibliografía complementaria	

RECOMENDACIONES